

AZ UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG EGYH. FŐTANÁCSÁNAK ÉVI
RENDES GYÜLÉSE. KOLOZSVÁRT 1890. AUG. 31. S SEPT. 1., 2.
NAPJAIN.

A FŐT. PÜSPÖK ÚR MEGNYITÓ BESZÉDE.

Mlgs és főt. egyh. Főtanács! Egyházi életünkben egy év ismét a múlté. Azé a múlté, a melynek köszönjük jelenünket s a melyen jövőnk is alapszik. Mert habár a múlt tovatűnt napjait vissza nem is hozhatjuk és sok tekintetben nem is lenne kívánatos, hogy visszatérjenek — avagy hogy egyebet ne említsek, ki óhajtaná a lelkiismeret szabadságának elnyomatását, mely egykor annyi sebet ütött egyházunk testén, még egyszer megérni — ha — mondom — a múlt tovatűnt napjait vissza nem is hozhatjuk, de a mit annak barázdáiba egyik kor a másik után elvet, nem vész az el, mint a hogy a földbe hintett mag nem vész el, hanem kicsirázik, szárba szökken s arany kalászkokat hoz, édes gyümölcsöket terem.

És e tekintetben egyházi életünkben a lefolyt év bizonyára egyike volt azoknak, a melyeknek vetései gazdag aratással kecsegtetnek.

Miután a nemsokára felolvasandó évi jelentésekből tájékozást nyerend a mlgs. és főt. Egyh. Főtanács arról, hogy a múlt évben mit és hogyan végeztünk? azoknak részletes előadásába nem bocsátkozom. De egy pár fontosabb s a jövőbe messze kiható eseményt lehetetlen már most hallgatással mellőznöm.

Ezek között minden esetre első helyen áll az alamori birtoknak az egyh. főtanács múlt évi felhatalmazása alapján történt megvásárlása. Vallásközönségünk fekvősége e birtok megvásárlása által közel 5000 holdra növekedett. Az új szerzemény becsét nem csekély mértékben emelheti az a gondolat is, hogy az is idővel az Augustinovic alapnak megváltva, ez által a boldog emlékü hagyományozónak minden ércnél maradandóbb emléket állítunk.

Igaz, hogy a földbirtok ez idő szerint nem mutatkozik jövedelmezőnek. Országszerte panaszolnak a gazdák a gazdasági nyomott viszonyok miatt. De a földbirtok mégis a legbiztosabb vagyon, s ha jövedelme esélyeknek is van kitéve, egyik év veszteségét pótolja a másik és soha sem lehet oly nagy, mint a minő a gyorsan meggazdagodni vágyó nyereszkezőt érheti. E mellett csak igaz marad az, hogy a kié a föld, azé az ország is. S ezért nekem úgy tetszik, hogy az említett birtok megvásárlásával egyházi országunkat nem csekély mértékben megszilárdítottuk, jövőnket jelentékenyen biztosítottuk.

A múlt év másik — mondhatni — korszakalkotó eseménye, budapesti templomunk, mely a kapcsolatos szép épülettel együtt már-már teljesen készen van. A mellett, hogy e templom jelentékenyen befoly szent vallásunk országos jellegének kifejezésére, az abban levő vagyon is közel 400,000 frtot képvisel. S ha e vagyont most még nem is mondhatjuk a magunkénak, annak teljes tulajdonunkká tétele csak az idő kérdése. Lehet, hogy ez időt közülünk kevesen érik el. De hát csekélyebb becse van-e az aratásnak azért, mert a vető abban nem gyönyörködhetik? De lehet az is, hogy hamarabb eljő, mint gondolnók. Avagy azt, a mit megértünk: hittük-e, gondoltuk-e csak 2—3 évvel ezelőtt is? Legyen áldott a gondviselés, mely nekünk ezt a diadalt adta!

Vallásközönségünk közvagyonának a mult évben még csak új alapítványok által történt gyarapodására kívánok rámutatni. Egy egyszerű atyánkfia, ki mint isk. mester kezdette meg pályáját, majd pappá lőn, aztán nyugalomba lépett, gazdáskodott, szerzett — végrendeletében összes vagyonát, legkevesebb 40—50 ezer frt értékben, a maga s hasonló buzgalmu neje nevére vallásközönségünknek hagyományozta s ezzel első rendű jóttevőink sorába emelkedett. E férfiú nevét nincs miért mondjam. Mindnyájan tudjuk. Kovács Dénes.

Ha csekélyebb, de szintoly becses alapítványokkal és hagyományokkal irták nevöket egyházunk aranykönyvébe: Dr. Bartók István, Orbán Balázs, Szabó Mózes b. e. afiai úgy, hogy e tekintetben közelebb mult egyházi évünk méltán helyet kér magának történetkönyvünk legfényesebb lapjai között.

Nem — nem hagy el minket az Isten! Csak mi se hagyjuk el magunkat. Csak mi se felejtkezzünk el róla; ne felejtkezzünk meg családi, polgári hazafiai köteleseink mellett szent vallásunk, egyházunk iránt tartozó köteletségünkről is. Legyen e mostani főtanácsi gyűlésünk is hathatós befolyással ezek szeretetének ápolására és fokozására. Őseink buzgósága és áldozatkészsége, valamint kartársaink nemes példája hassa át és termékenyítse meg mindnyájunk kebelét. Keressük mi is nemes lelkesedéssel, szent hevüléssel a mulandók között a maradandót, a pillanatnyiak helyett az örökkétartót. Ezzel atyafiságos szeretettel üdvözölve mindnyájokat, a jelen főtanácsi gyűlést ezennel megnyitottnak nyivánítom.

E lelkes éljenzéssel fogadott megnyitó után felolvastattak az évi jelentések.

I. Püspöki jelentés.

Méltóságos és Főt. Egyh. Főtanács!

Évi jelentésemet, mely Isten kegyelméből a tizennegyedik, a következőkben terjesztem elő:

1. Belső emberek változása:

a) Lelkészeknek rendeltettek Ütő Béla körispataki l. Alsó-Rákosra, Kádár Lajos lelk. jelölt Gyepesre, Nagy Benedek kis-adorjáni lévita Körispatakra, Deák Miklós s. körispataki l. Ürmösre, Elekes Mózes kolozsi l. Iklandra, Biró Elek Iklandi l. Kolozsra, Simó János

polgárdii segéd-lelk. Sepsi-Körispatakra, Ajtai János h.-m.-vásárhelyi segéd-lelk. Hom-Almásra, Szuhay János sinfalvi l. Alsó-Járába, Siménfalvi György alsó-járai l. Toroczkó-Szt.-Györgyre, Létai Domokos t.-szt.-györgyi l. Sinfalvára, összesen 11.

b) Segédlelkészeknek: Józan Miklós lelk. jelölt Polgárdiba, Lőrinczi Dénes papnövendék H.-M.-Vásárhelyre. Összesen 2.

c) Isk. mestereknek, illetve tanítóknak: Bartalis József, okl. néptanító Csikfalvára, Török Ferencz okl. néptanító Nyomátra, Gálfalvi Ferencz okl. néptanító Szindre, Benczédi Mózes alsó-boldogasszonyfalvi isk. mester H.-Karácsonfalvára, Gelei Gyula okl. néptanító Dézs-falvára, Csifó Károly okl. néptanító Mező-Berénybe. Összesen 6.

A csikfalvi, szindi és m.-berényi iskolák új alkotások. És pedig a szindi a kulturegylet segélyével, a csikfalvi és m.-berényi ottani hiveink buzgóságából. Megemlítem még, hogy Polgárdiban is ottani s. lelkészünk Simó János iskolát is tartott.

c) Ürességben vannak a bordosi, szőkefalvi, kilyéni, böződ-ujfalvi lelkészi és boldogasszonyfalvi mesteri állomások.

d) Nyugalomba léptek id. Gálfalvi István ürmösi, Domokos Áron b.-ujfalvi és Nagy Ferencz kilyéni lelkész afiai; ez utóbbi azonban, miután helye nem volt betölthető, felkérésemre jelenleg is ténykedésben van. A bordosi, szőkefalvi és böződ-ujfalvi ekklézsiákat szintén ez okon a szomszédos lelkészek adminisztrálják.

e) Meghalt Sándor Lajos h.-almási lelkész afia.

2. Lelkészi szigorlatot tettek: Gálfi Ferencz, Simó János, Gál József jeles, Kádár Lajos és Göncz Mihály elégséges eredménnyel. Ezek közül Gálfi Lőrincz jelenleg Angliában, Oxfordban van, Simó János és Kádár Lajos már lelkészi állomást nyertek; tényleg tehát csak két papjelöltünk van. Ez okon kénytelen voltam az E. K. Tanácssal egyetértőleg ismételtlen úgy intézkedni, hogy a mult isk. évben végzett 5 papnövendék már szeptemberben szigorlatra állhasson, nehogy a rendelésben fennakadás legyen.

Kapcsolatban e ponttal megjegyzem, hogy rövid időn papnöveldénkért is némi áldozatot kell hoznunk, hogy oda emeljük, a hol egy ily intézetnek ma állania kell Középtanodáink fenntartása és berendezése a vonatkozó országos törvény nyomása alatt annyira igénybe vették minden gondunkat, hogy papnöveldénkről ma-holnap meg is feledkezünk. Mig azok évről-évre fejlődnek, ez az újabb időben épenséggel semmit se haladott, úgy áll, mint állott ezelőtt 10 – 20 évvel. Pedig meggyőződésem szerint, nekünk első rendű szükségünk egy teljesen berendezett jó papnöveldé. Mert hiába lesznek az ország minden szegletében derék unitárius hivatalnokok, ügyvédek, gazdák, tanárok stb., ha nem lesznek jeles képzettségű, a szó teljes értelmében mívelt és derék papjaink. Már pedig ezt a jelen szervezettel el nem érhetjük. Alig egy tanárunk van, a ki egész erejét a papnöveldének szentelhetné. A többiek, velem együtt, ha teljes kötelességérzettel is, de csak részben szolgálhatnak ez intézetnek. Előbb-utóbb legalább még egy egész tanerőt kell oda is beállítanunk s az egész papnöveldét gondosabb ápolás alá venni. Ha Isten éltet s kö-

zéptanodáinkkal valahogy már rendbe jövünk, szándékom papnöveldékre nézve egy teljes tervezetet dolgozni ki s terjeszteni be talán a legközelebbi egyh. főtanács elébe. Ennyiben azonban szükségesnek tartottam, sőt kötelességemnek ismertem legalább napi rendre hozni ezt az ügyet, a melylyel — a mint fennebb érintém — más bajaink miatt közelebről nem igen foglalkoztunk. De hogy foglalkoznunk kell, én látom s remélem, hogy tán sikerült erről némileg meggyőzőnöm a Mlgs és Főt. egyh. Főtanácsot is.

3. Az anyakönyvi és népesedési kimutatások szerint egyházunkban 1899-ben.

A) kereszteltetett:	a) fiu . . .	1132
	b) leány . .	1130
	együtt .	2262

kevesebb 19-el, mint 1888-ban. Ezekből házasságon kívül született 228; kevesebb szintén 19-el, mint 1888-ban; de még mindig 10%-ék, a mi semmi esetre se kedvező arányszám az erkölcsi életre nézve.

B) Konfirmáltatott	a) fiu . . .	439
	b) leány . .	485
	együtt .	924;

több 17-el mint 1888-ban.

C) Összeeskettetett	a) mentvénynyel .	209
	b) hirdetéssel . .	341
	együtt .	550;

kevesebb 17-el, mint 1888-ban.

D) Meghalt	a) férfinemből	667
	b) nőnemből	678
	együtt .	1355;

kevesebb 116-al, mint 188-ban.

E) Átállott hozzánk	441
Tőlünk más vallásra	81
E szerint .	360-al

több jött hozzánk, mint a mennyi tőlünk más vallásra tért.

F) Lélekszám tesz 1889. év végén	60154-et
„ „ 1888. „ „	59685
Évi gyarapodás	469

Tekintettel azonban arra, hogy már a születettek és halottak közötti különbség, az előbbieik javára 907, az átállások útján pedig 360 a lélekszám gyarapodás; a mi együtt 1213-at tesz, látható, hogy lelkész afiai közül némelyek még mindig felesleges munkának tartják, hogy hiveiket pontosan számon tartsák s csakugyan van eset rá, hogy némely ekkléziásból évről-évre ugyanazt a lélekszámot kapom, mintha ott sem nem születnének, sem nem halnának az emberek. A statisztikai adatok nagy jelentőségére pedig most ismételen annyival inkább felhívom az illetők figyelmét; mert egy országos új népszámlálás előtt állunk, a mely a mult alkalommal ugyancsak alásülyesztett volt különösen a miveltség egyik mértékére nézve, a mennyiben az

irni és olvasni nem tudók szinte legnagyobb százalékát a mi egyházunk adta, a mi hihetetlen. Ne vegyék hát tréfára lelkész afiai az efféle dolgokat, ha szinte unalmasok is. Most még csak azt jegyzem meg, hogy a láthatólag hibás népszámítás szerint is a 60,000 unitárius lélekszám többé nem költői nagyítás, hanem tény. Az 50,000 helyett tehát bátran használhatjuk ezentul a 60.000-et. Ád az Isten nekünk még többet is. Ne félj kicsiny sereg.

Az iskolákról való kimutatás a tanügyi jelentésben meg lesz. Itt arra nem terjeszkedem ki.

4. Vizsgálatot ez évben csak a közvetlen hatóságom alatt álló budapesti és toroczkói eklézsiákban tartottam. Ez utóbbiban sajnálatomra nem a legjobb rendben találtam a számadásokat. De a szükséges intézkedéseket megtéve, remélem, hogy e szép és díszes eklézsiánk régi jó hírnevét, melyért századok óta országszerte tiszteletben és becsületben áll, nem engedi megcsorbíttatni. Remélem, hogy intésem és buzdításaim nem estek az utszélre, sem kősziklára, hanem termékeny földre, fogékony szivekbe és megtermik a magok jó gyümölcseiket.

Annál nagyobb örömmel emlékszem meg budapesti eklézsiánkban a vagyon kezelés körül tapasztalt rendről és ügybuzgalomról. E mellett nem hallgathatom el azt az örömet, a mit a már-már teljesen készen levő templom s ezzel kapcsolatban álló szép és díszes épület szerzett lelkemnek. Midőn 21 évvel ezelőtt az első nyilvános unitárius isteni tiszteletet szerencsés voltam megtartani Budapesten, akkor ifjú lelkem ábrándjai között e templom is feltűnt ugyan lelkem előtt mintegy árnykép a messze jövőben; de hogy azt még szemimmel meglátom, arra csakugyan nem gondoltam s nem hihette senki, ki velem együtt akkor arról álmodott. Meg van. Legyen hála érte az isteni gondviselésnek. S minthogy a vizsgálat alkalmával nyert értesülésem szerint budapesti eklézsiánk f. évi október utolsó vasárnapján ünnepélyesen fel akarja szentelni templomát, legyen szabad e helyen felhivnom arra egész vallásközönségünk figyelmét. A mi egyházi életünk történetkönyvébe ennél fényesebb eseményt nem sokat irtak a multba s nem sokat irnak a jövőbe. Méltó, hogy minden unitárius szív megdobbanjon azon nap, midőn budapesti hitsorsosaink először fognak imádkozni saját templomukban. A templomszentelési ünnepély rendezése ugyan budapesti eklézsiánk ügye; de gondolatom szerint maga a főtanács is fölhívhatná az egyházköröket, hogy ez ünnepélyen hivatalosan is képviseltessék magokat.

5. Mult évi jelentésemben felmutattam azokat a lépéseket, melyeket Dániel Gábor főgondnok úr ő méltóságával együttesen tettünk arra nézve, hogy a vallás és közoktatásügyi ministeriumhoz megnyerjük legalább egy hitsorsosunk kineveztetését, valamint közöltem azt a választ is, a mit kérésünkre kaptunk, t. i. hogy magasabb rangú állást ne reméljünk, hanem ajánljunk egy megfelelő minősültséggel bíró ifjút s az aztán kineveztetik díjtalan segédfogalmazónak. Én ennél fogva látva, hogy ha teljesen lemondani nem akarunk még a jövőről is, a jelzett irányban valamit okvetlenül tenni kell, fölszö-

lítottam egy jogvégzett derék ifjút, egyházi tanácsos Gothárd Zsigmond afia hasonnevű fiát, hogy nem lenne-e hajlandó bemenni a ministeriumhoz? S miután erre késznek nyilatkozott s édes atyja is a magáévá tette az ügyet, közreműködésemmel csakugyan ki is neveztetett a jelzett állomásra a Nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi Minister ur által. Nevezett Gothárd Zsigmond már fel is ment Budapestre. Ismerve tehetségeit s magatartását, nem kétlem, hogy előmenetes fog lenni pályáján s idővel egyházunknak is hasznos szolgálatokat tehet a Miniszteriumnál. Az előzmények után — sajnos — de ezt a kineveztetést is nyereségnek kell tekintenünk.

6. Angol és amerikai atyánkfiai részéről budapesti ekklezsiánk számára a múlt évre is megjött a segély egy kevés apasztással. Valószínű, hogy ez évről-évre kevesebb is lesz. De remélem, hogy ha különösen megnyerhetjük, hogy a budapesti templomszentelésre legalább Angliából vagy egy képviselőt küldjön a társulat, még jó ideig sikerül a segélyt megkapnunk, a mire még mindig nagy szükségünk van.

7. Ekklezsiáink épületeinek egy intézetnél együttesen leendő tűzkárbiztosítása által esetleg egy pár száz forint megtakarítható levén, illetve a tömeges biztosítással egy bizonyos százalékot bármelyik biztosító intézet visszaszámolván, felhivtam esperes fiait, hogy egyház körüket illetőleg az ekklezsiák tűzbiztosításáról terjeszsenek fel hozzám részleges kimutatást, hogy azoknak alapján a számítást megtehessem és tétethessem. Miután azonban a kért kimutatásokat Kolozdoboka, Küküllő, Udvarhely és Háromszékkörből még nem kaptam meg, ez irányban lépéseket nem tehettem.

Ugyancsak ekklezsiánk érdekében az országos közegészségi egyesület által kiadott, dr. Lendvay Benőnek „Huszonöt év Márkusfalva életéből“ czimű kis művét, meggyőződve annak népünk számára hasznos voltáról, saját költségemen 105 példányban meghozattam s ekklezsiáinknak ingyen kiosztottam. Többen nekem ezt meg is köszönték. Én pedig ohajtanám, hogy mindnyájan hasznát vegyék.

Kidei ekklezsiánk szegénységét, papja csekély javadalmazását tekintve, megkísérlettem, ha valami módon az ottani helyzetet javítani lehetne. É végre egy felhívást bocsátottam ki személyesen a kidei ekklezsiához tartozó, de szerte lakó hiveinkhez, fölkérve, hogy a papság fentartására bármi csekély áldozatot hozni sziveskedjenek pénzben vagy gabonában, a mint erejük és tehetségek megengedi. Sajnálattal kell nyilvánítanom, hogy fölhívásomnak csekély eredménye lett. Alig 3 buzgóbb hívünk tett ígéretet, illetve kötelezte magát arra, hogy évenként némi papbért fizet.

8. Ez évben személyesen részt vettem a b. Baldácsy alapítvány meghatalmazottainak évi közgyűlésében is, melyről jelentésemet annak idejében meghatalmazott társammal együtt beadtam az E. K. Tanácsnak. Itt csak azt kívánom megemlíteni, hogy Hajós János afia Budapestről Kolozsvárra tévén át lakását és így az igazgatóságban akadályozva lévén működni, ez állásáról lemondott. A közgyűlés azonban helyébe Gál Jenő afiát választotta meg igazgatósági tagnak.

9. Még csak halottainkról emlékezem meg. Fájdalom, a halál ez évben nagy rendet vágott sorainkban. A múlt főtanács óta egyházi tanácsos afiai közül a fennebb már említett Sándor Lajos lelkész afián kívül elhunytak Ekárt István, Jakab Lajos tiszteletbeli felügyelő gondnok Keresztur körben, Sikó Lajos, Orbán Balázs sz.-kereszturi iskolánk felügy. gondnoka, Szabó Mózes, Filep Kálmán, Kovács Dénes, Uzoni Izsák, Ferencz Károly, Kelemen Elek afiai. Haláluk nemcsak számuknál, de a társadalomban elfoglalt állásuknál s közügyeinkben való meleg érdekelttségöknél tolvá is érzékeny veszteség egyházunkra nézve. Némelyek közülök, mint Szabó Mózes, b. Orbán Balázs és Kovács Dénes nem is kérik, hogy emléküket mi őrizzük meg, mert végrendekezéseik által alapítványaikban ők magok örök emlékoszlopot emeltek neveiknek, melyre hálás érzéssel és tisztelettel fognak tekinteni utódaink is az időknek végéig. Vajha nemes példájok nemcsak élni, de halni is megtanítanak minket is. Nyugodjanak mindnyájan csendesén.

*

E jelentésem már készen volt, midőn P. Horváth Gábor, Kolozs-Doboka és küüllőkőri f. ü. gondnok afia végzetes haláláról értesültem. A Horváth név egyházunkban is a legjobbakk közé tartozik. A család vesztesége veszteség nekünk is. S a jelen esetben annyival megrázóbb, mert egészen váratlan jött s előttünk érthetetlen is. Legyen kegyelemmel fogadva lelke, hová önmaga vágyott. Mi fájdalommal veszünk tőle búcsút.

Múlt évi más ügykezelésünkről és munkálkodásunkról az E. K. Tanács jelentéséből nyerend további értesülést a Mlgs és főt. főtanács. Részemről ismételten kérem Istennek segedelmét tanácskozásainkra.

Kolozsvárt, 1890. augusztus 30.

FERENCZ JÓZSF,
unitárius püspök.

II. Közigazgatási jelentés.

A Méltóságos és Főtisztelendő E. K. Tanács legutóbbi gyűlése óta lefolyt évet méltán előmenetelesnek jelezheti E. K. Tanácsunk mind szellemi, mind anyagi tekintetben.

A vallásos erkölcsi élet háborítatlan, sőt élénk volt. A vadházasságok — e szomorú jelenségek — pap afia és köri hatóságaink fáradozása nyomán egyre apadnak, annyival inkább, mert több törvényhatóságban a közigazgatási közegek is segítenek az egyháziaknak.

Háborgó ekklezsiák ügyében nem volt kénytelen intézkedni E. K. Tanácsunk.

Sajnálattal bár, de a körülményeknél fogva kénytelen volt E. K. Tanácsunk 38. meg 39. E. K. Tanácsai számok alatt két belső ember, még pedig pap afiai ellen fegyelmi kereset indítását rendelni el; az ügyek még folyamatban levén, azobról E. K. Tanácsunk nem tehet tüzetes jelentést; reméli azonban, hogy ez iránt hozott határozatának az illetőkre nézve meg lesz jótékony hatása. Illető pap afiát a Fő-

tisztelendő Püspök ur máris más ekklezsiába helyezvén át, az ügy szelidebb jellegüvé vált ez által is.

Hitheli afiai vallásosságának egyik anyagi bizonyítéka az adakozás:

Háromszékben	367	frt	65	kr.
Felső-Fejérvör	69	"	80	"
Maroskör	1135	"	20	"
Székely-Keresztur	683	"	64	"
Udvarhely	392	"	48	"
Torda-Aranyos	70	"	—	"
Küküllőkörben a vizsgálati jegyző- könyv még nem tárgyalatott.				

2718 frt 77 kr.

Ez adományokban számos egyesek fejezték ki vallásos buzgal-
mukat és egyházaikhoz való ragaszkodásokat.

Különös buzgóságot tanúsítottak nyárádszentmártoni eklézsiánk
Csikfalvában lakó tagjai, kik egy második iskola alapítására 1000 frtot
irtak alá, kovásznai eklézsiánk hivei templomépitésre, harangöntésre,
Siménfalvi eklézsiánk tagjai az eklézsia szükségeire adakoztak.

Bpesti anya-ekkelézsiánk és filiai hasonlóan szép adakozáskész-
ségnek adták tanubizonyosságát; mezőberényi eklézsiánk egyes tegjai
például telekvásárlásra szinte 1500 frtot adakoztak, melylyel az ada-
kozások összege 4218 frtra emelkedik.

Ekklezsiáinknak anyagiakban is szép gyarapodását mutatják az
esperesi vizsgálatokról szóló jegyzőkönyvek. A körökben levő eklé-
zsiáink ez 1889. évben 58,848 frt bevétel és 50,428 frt kiadás mel-
lett 8420 frt pénztári készlettel zárták le számadásaikat. A Püspöki
vizsgálat alatt álló 6 anya és a budapestinek 6 filiája együttesen
20,873 frt bevétel és 18,264 frt kiadás mellett 2608 frt pénztári
készlettel zárták le számadásaikat. E szerint vallásközönségünk ösz-
szes eklézsiái 11,038 frtot gazdálkodtak meg.

Vagyoni állás készpénzben:

a) Köri eklézsiáiké	206,982	frt	2	kr.
b) Püspöki vizsgálat alatt álló ekklézsiáiké	107,271	"	27	"
együtt	314,253	frt	29	kr.

Kölcsonn magtári gabonában	21,501	véka,
Ezekkel kapcsolatos pénzben	2,247	frt.

Adóssága kevés eklézsiánk van. Legtöbb adóssága van Hold-
mezővásárhelyi eklézsiáinknak, 3954 frt, mezőberényinek 1000 frt;
mindkettőt házas telkek vásárlása nyomán terheli adósság. A hold-
mezővásárhelyit terhelő adósságból 1000 frt Aczél Lujza intézkedése
nyomán ez afia halálával elenyészik.

Ekklezsiáink e lefolyt évben, tetemes építkezések mellett, 4145
frtra vásároltak fekvő birtokot, ezek közül jelentékenyebb a mezőbe-
berényi eklézsiánk által 2500 frton vásárolt házastelek.

Az esperesi vizsgálatokról felérkezett jelentések és számadások nyomán határozottan állíthatja E. K. Tanácsunk, hogy ekklezsiáink pénzeinek kezelése javul, vagyonuk tisztázódik, ennek jele, hogy a pénzügyintézeteknél való elhelyezés egyre terjed, s az ekklezsiák közül többen kezdték meg kepeváltási alap teremtését. E. K. Tanácsunk folytonosan arra utasítja ekklezsiáinkat, hogy különösen a kepeváltási és más növekedő alapokat pénzügyintézeteknél kezeljék; ez levén a bár lassu, de biztos gyarapodás módja.

Sajnálja E. K. Tanácsunk, hogy ekklezsiáink még nem látták kellően át a kölcsön gabona-magtárak azon jelentőségét, melyszerint ezek jótékony voltak s könnyen gyarapodó természetöknél fogva a fennálló szabályzat szerint kezelve jelentékeny tényezők lehetnek az ekklezsiák vagyonosodásában s különösen kepeváltási alapok teremtésében.

Midőn ekklezsiáink viszonyairól teszünk jelentést, felkivánjuk hivni a T. Egy. Főtanács becses figyelmét hazánkban a Királyhágón tul levő ekklezsiáinkra.

A Főtisztelendő Püspök ur által budapesti ekklezsiánkban a folyó évben tartott vizsgálatról szerkesztett jk. adataiból a pénzügyviszonyokról tett jelentésünkből e mondhatni új, napjainkban termett ekklezsiáinknak jelentékeny pénzügyonuk van: Budapesti ekklezsiánk például az épülő félben levő temploma felszerelésére, épülete tervezésére és felügyelésére tetemes kiadást tett és kell még tennie, s mégis különböző alapjaiban 35,570 frttal rendelkezik. Urasztali szerelvényekre az egyes hívek 434 forint, egyesek 200 forintot adakoztak az alapokba.

A lelkek száma az anya- és leányekklezsiákban 1875., a legutóbbi vizsgálat óta 1032 lélekkel szaporodott, kikben hitbuzgó, vallásos, oly tagokat nyert vallásközönségünk, kik a hitben a reájok gyakorolt nyomás ellenére sem lankadnak, hanem folytonosan erősödnek.

Egyes intézkedéseinkről a következőkben számolunk el.

Azon örvendetes alkalomból, hogy dr. Brassai Sámuel egyházi tanácsos afa, kolozsvári iskolánk egykori nagy nevű tanára s jelenleg egyik buzgó felügyelő Gondnoka és jóltevője a f. évi Junius hónapban életének 99. évét betöltötte, E. K. Tanácsunk egy emlékiratban fejezte ki a maga örömet s az emlékiratot testületileg nyujtotta át érdemekben megöregedett hitbéli afiának azon kéréssel és óhajttással, hogy vallásközönségünk s jelesen kolozsvári iskolánk iránt álodozatokban is tanusított meleg érdekeltségét és szives jóindulatát még sokáig legyen alkalmunk élvezhetni. Dr. Brassai Sámuel afa E. K. Tanácsunk tiszteletének, hálájának és ragaszkodásának ilyenén nyilvánítását köszönettel fogadta.

A Méltóságos és Főtisztelendő E. F. Tanács a belső emberek választásáról szóló törvényt 49—1889. szám alatt meghozván, E. K. Tanácsunk 306—1889. számú végzésével annak életbe lépésére kitzütte f. 1890. év első napját s ezen életbelépési záradékkal ellátva, 334—

1889. szám alatt kihirdetés és megtartás végett kiküldötte köri hatóságainkhoz.

Az esperesi vizsgálatokra, valamint ekklezsiák pénzei kezelésére vonatkozó canonaink részben elavulván s a jelen változott szükségeknek nem felelván meg: E. K. Tanácsunk a Főtisztelendő Püspök ur kezdeményezésére szabályzó intézkedések szükségessége érzetében 317—1889. számú végzésével mindkettőre nézve szabályzó rendelet készítését vette munkába.

A szabályrendeletek elkészülvén, az ekklezsiák pénzei kezeléséről szólott 336—1889., az esperesi vizsgálatokról szólott pedig 339—1889. szám alatt azokhoz való alkalmazkodás végett megküldötte köri hatóságainknak és minden egyes ekklezsiánknak. Tekintetbe véve mind az esperesi vizsgálatoknak, mind pedig az ekklezsiák pénzei kezelésének fontos voltát, azon hitben van E. K. Tanácsunk, hogy e két szükséges intézkedésének jótékony következményei lesznek.

A felérkezett vizsgálati jegyzőkönyvekből arról győződve meg E. K. Tanácsunk, hogy az ekklezsiánk pénzei kezeléséről szóló szabályzat azon intézkedésétől, hogy az ekklezsiák pénzeit ne a gondnokok, hanem választott pénztárnokok kezeljék, nem csak ekklezsiák, hanem köri hatóságaink is idegenkednek: azon határozott meggyőződésben, hogy sok ekklezsiánk jelentékeny pénzvagyona nemcsak megbírja, de igényli is a külön pénztárnok által való kezelést, a szabályzathoz való alkalmazkodást ismételtelen elrendelte.

A báró Baldácsy-féle protestáns alapítványból vallásközönségünk számára befolyt jövedelmi illetmény felhasználásáról a tárgysorozat rendén a Méltóságos és Főtisztelendő E. Főtanács fog intézkedni.

E. K. Tanácsunknak ez ügyben intézkedni nem igen volt alkalma. Az alapítvány Igazgatósága a meghatalmazottak f. évi június 8-án tartott közgyűléséhez terjesztett véleményes jelentését E. K. Tanácsunkkal előzetesen közölvén; meghatalmazottainkat oda utasítottuk, miszerint a jelzett közgyűlésen adjanak kifejezést azon nézetünknek, hogy az alapítvány évi 24 ezer frt kezelési és rokon kiadásai igen magasak, hogy a birtok 3—5 frt holdankénti bérleti díja nagyon csekély, s hogy az évi költségvetés, ha nem is előzetesen, de legalább év elején közöltessék velünk. Meghatalmazottaink a helyszínén szerzett értesülések után ezen nézetek szóbahozását nem tartották tanácsosnak és czélszerűnek.

A meghatalmazottak közgyűlése Bpestről elköltözött Hajós János afia helyett az alapítvány igazgatóságába megválasztotta tagnak Gaál Jenő afiát.

Az erd. magy. közmiv. egyesület igazgatósága 285—1890. számú átiratában arról értesítette E. K. Tanácsunkat, hogy a széplaki, sárdi, szabédi ekklezsiáink iskolai, valamint Brassóban papi állomás felállítására kért évi segélyeket nem adhatja meg; Bethlen-szentmihályi ekklezsiánk iskoláját a közoktatási kormány figyelmébe ajánlotta.

Mészköi ekklezsiánkra vonatkozó kérésünket áttette megyei bizottságához.

Magyar-sárosi ekklezsiánknak iskolaház építésre 100 frtot, a

tanítónak a közelebbi tanévre 50 frtot szavazott meg, ez utóbbit oly feuntartással, hogy e segílyt az elért eredményhez képest adhassa vagy vonhassa meg.

E. K. Tanácsunk 146—1890. szám alatt ennek vételéről értesítette az átíró egyletet, kifejezve elismerését és köszönetét a sárosi ekkleziánk iskolájának adott segílyekért, s azoknak püspökségünk-höz való kiutalását kérte, s egyszersmind kifejezte maga sajnálatát a felett, hogy a többi, nevezetesen szabédi exponált ekkleziánk iskolájára vonatkozó ajánlatai nem részeltettek megérdemelt méltánylásban.

A korcsma regále kártalanítása ügyében a bejelentések és ezek alapján a tárgyalások lejártak.

Vallásközönségünk közvagyonát illető helységeekben az a nehézség fordul elé, hogy Ladamosi birtokunkhoz tartozó Blesény és Patingán községekben való jogunk tárgyalás alatt áll. Ladomos községében használt jogunk után a kártalanítás igen kevésre szabott ki, ezek fellebbezés alatt állanak. Alamori kárptótlás ügye a kincstárral szemben véglegesen lejárt. E szerint az államtól kapandó 25850 papir és 16 frt pénz adatik ki; meg van téve az intézkedés, hogy ez összeget, eladó Gr. Teleki László, a szerződés szerint 27,000 forintra pótolja ki.

Egyes ekkleziánkat illetőleg, mivel sok helyt a kártalanítási összegek bírói letétbe helyeztetek, s az összegnek kiosztása bírói hatáskörbe utaltatott. Szükségesnek látta E. K. Tanácsunk esperes fiait utasítani annyival inkább, mert a felérkezett jelentések szerint sok helyt a kártalanítási összeg községi vagyonnak nyilvánított.

E. K. Tanácsunk azon elvből indulva ki, hogy Székely földön a korcsmárlás nem volt s nem lehetett községi jog, hanem minden egyes szabad székely birtokosnak egyéni tulajdon joga; tehát ekkleziáink is, mint jogi és birtokos személyek, korcsmárlási joggal bírtak: Esperes fiait 120—1890. szám alatt oda utasította, hogy a kártalanítási összegnek bírói letételbe való helyezését követeljék és 147—890. szám alatt Maros-Keresztur-Udvarhely és Háromszék-köri esperes fiait oda utasította, hogy a törvényszéki tárgyalásoknál a kártalanítási összegnek községi vagyonná való nyilvánításába ne egyezzenek bele, hanem követeljék, hogy az akár füst, akár birtok szerint való arányosítás útján felosztassék, illetve ekkleziáink illetménye e szerint kiadassék.

Aranyos-köri ekkleziáinkat ez ügyben a törvényszéki tárgyalásoknál jogügyész afia. képviselvén, értesülésünk szerint már volt eset reá, hogy a törvényszék a kártalanítási összeget E. K. Tanácsunk eladott elve szerint osztotta fel és utalta ki

Vallás- és közoktatási Miniszter ő nagyméltósága 12267—1890. számú leirata szerint úgy intézkedvén, hogy midőn az országos törvény szerint valaki valamely keresztény vallásra áttér, az a lelkész, kinek hatósága alá az áttérő addig tartozott, az átvevő lelkész által az átállásról és átvételről értesítettvén, köteles az áttérést a születési anyakönyvben a jegyzés rovatba bejegyezni; sőt ha az áttérő más

ekkléziában lett volna megkeresztelve, a lelkész köteles a bejegyzés czéljából a keresztelő lelkészt értesíteni.

Ezen leiratot E. K. Tanácsunk 90—1890. szám alatt ahhoz alkalmazkodás végett pap afiainak köröztetés útján tudomásokra hozta.

Vallás- és közoktatási Miniszter ő nagyméltósága 10086—890. szám alatt kelt szabályozó intézkedésével azt rendelte, hogy ha papok valamely ok miatt más vallásu gyermeket keresztelnek meg, kötelesek a keresztelés tényét saját jegyzőkönyvükbe is bevezetni, mint egyházi ténykedést; azonban kötelesek a keresztelést záros határidő alatt az illetékes lelkésznek jelenteni, hogy ez a keresztelést anyakönyvbe vezesse; s egyszersmind azt rendelte Miniszter ő nagyméltósága, hogy csak ez utóbbi anyakönyvezés bír jogi hatálylyal.

E kormányi intézkedést E. K. Tanácsunk olyannak tartotta, mely a vonatkozó országos törvényekkel nem csak megegyezik, hanem azok végrehajtása czéljából szükséges, különösen tekintetbe véve az anyakönyvek fontosságát a polgárok magán jogi viszonyaira; s mert végül a kormányi intézkedés a felekezetek alkotmányos autonóm jogait nem csak nem sérti, hanem azt védelmezni czélozza; ezért a hivatolt intézkedést 73—1890. szám alatt, szoros ahhoz való alkalmazkodás végett köröztetés útján pap afiainak tudomásukra hozta.

Angolhoni afiai oxfordi papnöveldéjében való tanulásra kijelölt papjelölt Gálfi Lőrinczet E. K. Tanácsunk 264—1889. szám alatt elküldötte Angliába. Irt papjelöltet angolhoni afiai Oxfordba elhelyezett papnöveldéjükben az eddig ifjainknak nyújtott segedelem mellett szívesen befogadták.

Óhajtotta volna E. K. Tanácsunk, hogy a Brit és külföldi unitárius-társulat f. évi május utolsó napjain tartott évi rendes közgyűlésében képviselők által jelen legyünk.

Amerikai unitárius afaival hivatalos érintkezésünk nem volt, csak hozzánk járt több közlönyükből értesülhettünk egyházi és humanus irányu élénk munkálkodásukról.

III. Tanügyi jelentés.

Az E. K. Tanácsnak a múlt évben a tanügy érdekében tett intézkedéseiről a következőkben tesszük meg jelentésünket a Mélt. és Főt. E. Főtanácsnak. Sem közép- sem népiskoláink állapotában valamely feltűnő változás nem fordult elő. A kolozsvári főiskolát érdeklő állammal kötendő szerződés, valamint a székely-kereszturi középiskola V-ik osztálya, illetőleg 6-ik tanszéke érdekében tett lépésekről külön felterjesztésben számolunk el. Kolozsvári főiskolánk és papnöveldénk a múlt évben 11 rendes, 2 helyettes, 11 ideiglenes tanerővel a szokott módon végezte munkáját. Tanáraink közül Nagy Lajos aa. az influenza betegségben huzamosabb ideig szenvedvén, egy hónapi idő alatt helyettesítve volt. Ugyancsak az influenza járvány miatt a téli vizsga megtartása alól mind három középiskolát felmentette E. K. Tanácsunk. Ebben a betegségben Kolozsvártt a tanulók egy része kisebb-nagyobb mértékben, Sz.-Kereszturt pedig a tanulók

és tanáraink legtöbbje nagy mértékben szenvedett, de komolyabb következménye sehol sem volt.

A magas kormány képviselője, Dr. Erődi Béla ur, meglátogatta kolozsvári főiskolánkat s a tanítás felett általában megelégedését nyilvánította. A berendezésre és felszerelésre nézve több észrevétele volt, s itt-ott olyan hiányokat jelzett, a melyeknek pótlása szükségét E. K. Tanácsunk is már régóta érezte, de a mire pénzügyi helyzetünkönél fogva kellő figyelmet nem fordíthattunk. E. K. Tanácsunk megígérte, hogy a szükséges és lehető módosításokat megteszi, t. i. az állat és növénytani szertár gondozását egy tanárra bizza, a természettani és vegytani szertár régi eszközei kicseréléséről gondoskodik, a rajzoló geometria és földrajz tanításához még szükséges taneszközöket megszerzi, mihelyt a kért államsegélyt megnyeri, a mire különben a nm. vall. és közokt. miniszter ur legújabb leirata szerint már a legközelebbi időben számíthatunk. Erre vonatkozólag külön felterjesztést teszünk a mélt. és Főt. E. Fő-Tanácsnak. Addig is, míg a szerződés végleg megkötetnék, a vegytani és physikai laboratorium számára egy dynamo-electrikus gépet s azon kívül több más taneszközt szereztünk. Igazgatóságot szabad-torna eszközök felállítására, a tantermeknek osztályok szerint berendezésére és czélszerű bebútorozására utasítottuk 103—1890. sz. határozattal.

A középiskolai tanárok nyugdíjazása érdekében vallás- és közokt. miniszter ő nagyméltósága 17422—1889. sz. alatt leiratot intézvéen E. K. Tanácsunkhoz, melyben a miniszter rendelkezése alatt nem álló középiskolák számára egy országos nyugdíjintézet felállítását vette tervbe, E. K. Tanácsunk 220—1889. t.-ü. sz. alatt oda nyilatkozott, hogy a tervet teljesen méltányolja, az intézet létrejvetelét ohajtja s elvileg hozzájárul, azonban a belépés iránt csak akkor fog nyilatkozni, a mikor a tervezet és illetőleg a feltételek ismerve lesznek.

Vallás- és közokt. miniszter ő nagym. felhívására E. K. Tanácsunk a latin nyelvnek tüzetesebb tanítása érdekében a tantervet újra dolgoztatta 12—1890. sz. határozatával, s azt mindhárom gymnasium számára megküldötte. E szerint a tanórák számára nézve teljesen a miniszteri tantervet vettük fel alapul, mihez képest az I—II. oszt. 7—7, a III—VII. oszt. 6—6 és a VIII. osztályban 5 leend a tanórák száma. Ez mindenik intézetnél tetemes óra-szaporulatot vonand maga után, minek a fedezése iránt a jövő évben lehet véglegesen intézkednünk. Reméljük, hogy, ha egészben nem is, részben megvalósítható lesz ez a terv már a jövő tanévben.

A görög nyelv tanítására s illetőleg a tanulás alól felmentésre nézve a jövő évre az V-ik osztályt illetőleg elfogadta E. K. Tanácsunk a vall. és közokt. miniszter ő nm. 30.820. sz. alatt közzolt, az 1890. évi XXX. tcz. alapján kibocsátott rendeletét és utasítását s ezeket alkalmazás végett 182—1890. t. ü. szám alatt mindhárom középiskolának megküldöttük. A rendelethől köztudomásra kívánjuk hozni a mélt. és főt. E. Főtanács előtt, hogy a görög nyelv helyettesítésére fel van véve egyfelől a magyar nyelv és irodalom, másfelől a rajz a tananyag köre mindkét irányban egy már kibocsátva levő tantervben van

meghatározva. Azok, a kik görög nyelvet tanulni nem akarnak, a jelzett tárgyakból heti két-két órán nyernek oktatást. Ezeknek a rendkívülieg felveendő tárgyaknak a tanítása iránt csak akkor intézkedhetik E. K. Tanácsunk, a mikor év elején kiválik, hogy a tanulók közül nem fognak görög nyelvet tanulni. Ha valaki a görög nyelv tanulása alól felmentetni kíván, köteles erre szülei vagy gyámi írásbeli engedélyt mutatni bé. A szülő vagy gyám gyermeke vagy gyámoltja jövő sorsa felett mond határozatot, mert ezen nyilatkozattal kijelenti, hogy az illető ifju mily irányu pályára fog lépni. Ez a határozat sok nehézséggel fog járni, mert az esetleges új irányban átlépés a rendelet szerint csakis tanév elején, felvételi vizsga letétele után, miniszteri engedéllyel eszközölhető.

Kereszturi középiskolánkat a mult évben dr. Elisher József kormánybiztos meglátogatván, elismerte az iskola haladását, s megtette észrevételeit, a melyek azonban olyan természetűek, a melyek iránt ottani Igazgatóság intézkedhetik az E. K. Tanács közbelépése nélkül is.

Népiskoláinkat illetőleg a következő intézkedésekről teszünk jelentést. A nyárad-szt-márton-csikfalvi ujonnan beállított iskolában egy okleveles tanító állítatott be. A tandij szabályszerűen befolyt s a tanulók tekintélyes számmal jártak oda, a mint a felterjesztésből meg fog tetszeni. Csupán az a nehézség adta elé magát ebben az ügyben, hogy a ny.-szt.-mártoni ekklézsia a reá eső 50 frt tanítói fizetés-pótlékot vonakodott megadni. Erre nézve E. K. Tanácsunk 134—1890. sz. határozatával a ny.-szt.-mártoni ekklézsia szegénységére és másnemű megterheltetésére való tekintettel a fizetés végrehajtását nem kívánta, hanem a tanító fizetésére 30 frtot utalt a ny.-szeredai ekklézsia részéről s utasította a tanítót az ottani mesteri teendők végzésére.

Polgárdii leányekklézsiánk tanköteles gyermekei oktatására a mult évben felekezeti népiskolát állított fel az E. K. Tanács engedéllyel.

E. K. Tanácsunk 122—1890. sz. határozatával a mezőberényi ekklézsiát szintén felhatalmazta felekezeti népiskola felállítására. Itt a tanítás a jövő tanévben fog megkezdődni.

Alsó-siménfalvi ekklézsiánk felekezeti iskolája 1884—150. E. K. T. t. ü. sz. engedély folytán községi iskolává változtatott volt át, mely alkalommal E. K. Tanácsunk megtette volt a maga intézkedéseit arra nézve, hogy ott levő énekvezér aa. másodtanító legyen, azonban nevezett aa. a tanképesítő vizsgálatot sem az E. K. Tanács rendelete, sem a főt. pöspök ur többszöri rendelete után tem tette le. Ebben az ügyben legujabban megtette E. K. Tanácsunk a szükséges lépéseket arra nézve, hogy ott a másodtanító a mi énekvezérünk lehessen.

Elintézett ügyek.

1. Egyh. Főtanács örvendetes tudomásul veszi és elfogadja a következő szép hagyományokat: A dr. Bartók Istvánét, melyszerint könyvtárát és 831 frt készpénzt kolozsvári főiskolánknak, orvosi műszereit és eszközeit ez iskola kórházának hagyományozta; Szabó Mó-

zesét, melyszerint ő 1227 frtot hagyományozott: Orbán Balázsét, mely szerint a „Szejke fürdő“ jövedelméből évi 200 frtot rendelt adatni sz.-kereszturi iskolánknak; Bágyoni Kovács Dénesét, ki 197 holdat tevő ingatlanait és 11 ezer frt készpénzét vallásközönségünknek, illetve kolozsvári iskolánk mellett alkalmazott egy tanári állomás költségei fedezésére hagyományozta. Egyszersmind elfogadja az E. K. Tanács eddigi intézkedéseit a hagyományokra nézve s utasítja, hogy ezután is a végrendeletek értelmében járjon el.

2. Tisztességes nyugalomba bocsátja és a nyugdíjra felvetteknek nyilvánítja: Ürmösi pap, id. Gálfalvi Istvánt 56 évi hű szolgálata után s méltányló elismerését fejezi ki hosszas papsága alatt tett hasznos szolgálataért; Böződujfalvi pap, Domokos Áront 40 évi szolgálat után; Kilyéni pap, Nagy Ferenczet szintén aggkora s ebből származott gyengesége miatt és Varga Zsigmond Homoród-Keményfalvi papot szeméinek meggyengülése, Útő Dániel kálnoki papot 40 évi hű szolgálata utáni elgyengülése folytán, Sándor Ferencz oklándi papot 52 évi szolgálata után méltányló elismeréssel, buzgó és hű sáfárkodásáért és Kisgyörgy József dombói mestert, ki szintén elismerést vivott ki magának a népnevelés körül szerzett érdemeivel.

3. A legmélyebb fájdalommal vétetett tudomásul Orbán Balázs báró halála, a mely folytán üresedésbe jött kereszturi iskolánknál a felügyelő gondnoki tiszt, melyre Raffaj Károly hitbuzgó afia választatott meg. Gyulay Árpád számvevő a városról való eltávozása miatt e tisztről lemond, melyet Egyh. Főtanács a maga méltányló elismerése mellett elfogad és helyébe e tisztre megválasztja Kriza Gyula afiát.

Berde Mózes öregsége és elgyengülése folytán kéri, a jogügyi, a pénzügyi bizottságok elnöksége, az Augustinovic's alapítványok és alamori jószág kezeléségétől való felmentését. Egyh. Főtanács nem akarván kitünő, kipróbált, bölcs és tapintatos munkását elveszteni, bizottság által kéri fel említett tisztjei további megtartására vallásközönségünk javára, de tagadó választ kapott, sőt a Fő-tisztelendő püspök ur is eredménytelenül próbálván meg lemondása visszavételére, lemondását — bár sajnálattal — elfogadja s több évi, mindig buzgó és hasznos szolgálataiért meleg köszönetét jegyzőkönyvileg is kifejezi s helyébe a megürült adminisztratori tisztre Molnár Sándort, az alamori jószág igazgatására Benkő Mihályt, jogügyi bizottsági elnöknek Mikó Imrét, és pénzügyi bizottsági elnöknek Hajós János miniszteri tanácsost választja meg.

4. Miután az erd. magy. közművelődési egylet segélyével szindi eklézsiánkban a tanhelyiség és tanítói lak felépült és tanítói fizetésre 10 évig évenként 150 frt segély van ígérve: Egyh. K. Tanács a mesteri állomást újból beállította. Az Egyh. Főtanács az E. K. Tanács e jelentését helybenhagyólag tudomásul veszi s utasítja, hogy a szindi mesteri javadalomról gondoskodják azon időre is, mikor e segély megszűnik.

5. Egyh. K. Tanács jelenti, hogy vallás- és közoktatási miniszter ő nagyméltósága egy leiratot küldött, melyben 1885-ben felküldött, akkor érvényben volt válóperes eljárásunkra némi észrevételeket

tesz. Egyh. K. Tanács pedig felküldötte a jelenleg érvényben levő házassági jogunk két példányát vallás- és közoktatási miniszter és igazságügy miniszter Ó nagyméltóságaihoz s egyszersmind egy részletes felterjesztésben megtette felvilágosításait, a házassági ügyeket illető autonóm-jogaira nézve vallásközönségünknek, a mire még ez ideig válasz nem érkezett.

Főtanács helyeslőleg tudomásul veszi E. K. Tanács intézkedéseit s határozza, hogy a Főtanácsból is küldessék egy felirat, melyben nyerjen kifejezést az, hogy a Főtanács az E. K. Tanácsból küldött felterjesztést magáévá teszi.

6. Az Alamoron 200,000 frttal megvásárolt Teleky-féle uradalom érdekében tett intézkedései az E. K. Tanácsnak szintén helyben hagyatnak, s határozatlik, hogy a birtok ára a regále kárpótlásból bejött összeg levonásával, de a szerződéssel járó költségek hozzáadásával határozott összegben állittassék meg az E. K. Tanács által és évi jövedelme fordittassék a megállított vételár 5%-os kamatjának fedezésére, a mi ezen felül marad, az tétessék tartalékba terméketlen években is a vételár 5%-os kamatjának biztosítására és a szükséges beruházások fedezésére.

7. Az anyakönyvi kivonatok díjazása az egyes egyh. körök és az E. K. Tanács összhangzó véleménye folytán ugy állittatott meg, hogy az anyakönyvi kivonatok kiadásáért 50 kr, a családi kimutatásokért 2 frt fizetendő az illető papi hivatalnak; a népiskolákban az isk. bizonyítványokért 40 kr fizetendő, de a szegény tanulók isk. bizonyítványai díjmentesen adandók ki.

8. Egyh. Tanácsosoknak bevásárltak: Imecs Jenő, megyei aljegyző Segesvárt, Veress György Brassó, Csongvai Béla m. jegyző Torda, ifj. Csegezi László szolgabíró, Jakab István alügyész Gy.-Fehérvár, Lőrinczi Dezső polg. isk. tanító Fogaras, Ajtay János lelkész H.-Almás, Lőrinczi István lelkész Kénos, Nagy Lőrincz Szt.-Mihályfalva.

9. Benczédi Gergely közpénztárnok az 1889. évi számadása terhe alól elismeréssel föloldoztatott. Nem különben Gombos Sámuel sz.-kereszturi isk. és Jánosi Gerő nyugdíjintézeti pénztárnokok is. Az 1891. évre irányzott költségvetések mind elfogadtattak.

10. Minthogy folyó évvel megszűnik az egyes belső emberek és ekklézsiáknak évi 5 frt fizetési kötelezettsége a nyugdíjintézeti pénztárba, határozatlik, hogy az egyes ekklézsiák az 5 frtot ezután is továbbbi intézkedésig kötelesek fizetni. Azon belső emberek, kik eddig évenként 5 vagy 10 frtot fizettek, azt tovább is kötelesek fizetni addig, míg mindenik 120 frtot fizet be. A kik pedig évi 3 frtot kezdtek fizetni, azok is folytassák addig, míg 120 frtot befizetnek.

11. A Dávid Ferencz alap ez évi 630 frt jövedelme, a br. Baldácsy Antal-féle alaphól 2000 frt és az 5000 frt államsegély hasznos és üdvös czélokra lettek felhasználva. Ugyszintén a Zsúki alapítványt élvezett özv. Dénes Istvánné halála által öresedésbe jött helyre felvetett a kilyéni papság, az özv. Fekete Istvánné halálával megürült helyre a bethlen-szt.-miklósi papság, a Domokos Áron nyugdíjaztatása által üresedésbe jött helyre a Bözödujfalvi papság és a Derzsi

Józsefné helyébe a n.-szt.-mártoni ekklezsia Csikfalvában levő iskola tanítója.

12. A tisztviselők felelősségéről szóló törvény az egyes egyh. körök észrevételei tekintetbe vételével hosszas és beható tanácskozás után megállapított.

13. Az Augusztinovics-féle alapítványi birtokokat kezelő bizottság jelentéséből az tűnt ki, hogy a hagyaték igen szép állásban van és gyarapodik. E. Főtanács örömmel veszi tudomásul e jelentést s az administratorok iránt a maga méltányló elismerését fejezi ki páratlan buzgalmukért s kéri, hogy ezután is vallásközönségünk ez éltető forrását az eddigi buzgósággal sziveskedjenek ápolni. Az E. K. Tanács szakértők által készítve egy szabályzatot terjesztett fel az unitárius vallásközönség birtokai felügyeléséről és kezeléséről megállítást végett. De Főtanács különféle okok miatt most ezt nem tárgyalhatta, hanem útasította az E. K. Tanácsot, hogy az általa jónak látott rendszerben és módon kezeltesse a birtokokat.

14. A középiskolák népességéről és a tanulók előmeneteléről szóló jelentés tudomásul vétetett s egyszersmind elfogadtatott az E. K. Tanács azon ajánlata, hogy a téli vizsga jövőre minden iskolánkban szüntettessék meg s az ennek következtében előforduló, szükséges intézkedések megtételével E. K. Tanács bízott meg.

A népiskolákról szóló jelentés nem nagyon örvendetes, a menyiben a legtöbb népiskolánknál igen sok hiány tapasztalható, úgy különösen a vallástanítást, mint a taneszközöket illetőleg. E mellett a mulasztás sok. Épen ezért megrendeltetik az iskolaszékeknek, hogy ezután a mulasztásokat minden hónapban vegyék számba s az igazolatlanul mulasztók megbüntetése iránt intézkedjenek.

Az ismétlő iskolások tandíja minden iskolánál 50 kiban állítatott meg.

15. Elnöki előterjesztésre Főtanács meghatározza, hogy azon ritka és kivételes alkalomból, melynél fogva dr. Brassai Sámuel ny. egyetemi tanár, ki főiskolánknak két ízben is volt tanára, jelenleg isk. felügyelő gondnok és egyh. tanácsos, az országszerte elismert és nagyrebecsült tudós Isten kegyelméből éltenek 90-ik évét is betöltötte — bár ismerősei, barátai, sőt főtanodánk és E. K. Tanácsunk által már üdvözöltetett, a Főtanácsból is üdvözöltessék egész vallásközönségünk nevében.

CV. ZSOLTÁR. T. B.

Adjatok hálát az Istennek,
Imádkozzatok szent nevének ;
Hirdessétek dicséretét
És minden jó téteményét
Beszéljétek a népeknek
Nagy csudáit, melyeket tett.

Neki vígan énekeljétek,
Csoda dolgait dicsérjétek,
Templomát látogassátok,
Nagy nevét magasztaljátok.
Örüljön a ti szívetek,
Kik az Istent szeretitek.

Keressétek a kegyes atyát
És annak kedvét és hatalmát.
Meggondoljátok dolgait,
Ne felejtsétek csodáit,
Itéletit hirdessétek,
Melyek ő szájából jöttek.

RÉDIGER GÉZA.